

ERMENİSTAN'IN GELECEĞİ İLE İLGİLİ İHTİMALLER. KARABAĞ ÇETESİNİN SONU MU, YOKSA 'YENİ ŞİŞEDEKİ ESKİ ŞARAP' MI?

Nigar SHİRALİZADE

Analiz No : 2018 / 11

08.05.2018

Ermenistanın on senelik Cumhurbaşkanı Serj Sarkisyanın Anayasa değişikliklerinden sonra Başbakan olması kitlelerin sokaklara çıkmasıyla sonuçlandı ki, bu da onun istifasına neden oldu. Halkın itirazı Sarkisyanın kendi iktidarını güçlendirmek amacıyla attığı adımların önünü kesti.

Eski Cumhurbaşkanının Başbakan olarak atanmasından önce hükumet aleyhine protestoların başlamasıyla Sarkisyan ve Ermenistanın Cumhuriyetçi Partisinin (HHK) beklentileri suya düştü. Serj Sarkisyan 17 Nisanda Parlamento tarafından Başbakan olarak atandı ve bu mevkide sadece 6 gün kalabildi. Erivandaki olayların merkezi Cumhuriyet Meydanında toplanan insanlar Sarkisyanın istifasını 23 Nisanda kutlamaya başladılar. Bu istifa Sarkisyanın sokak gösterilerinin lideri Nikol Pashinyanla görüşmesinden bir gün sonra gerçekleşti. Televizyonlarda canlı olarak yayınlanan görüşmede Sarkisyan Pashinyanın acilen istifa taleplerini istihza ile karşıladı. Pashinyanın partisinin Parlamentoda az sayıda milletvekili ile temsil edildiğine ilişkin söylemleri ve Muhalefet liderine yönelttiği tehditlerle rakibini yeneceğini umdu. Hükumetin Pashinyanı tutuklamak gibi çeşitli baskıları da Sovyet döneminin otoriter rejimlerini hatırlattı.

Buna rağmen,Ermenistanın eski Savunma Bakanı, Cumhurbaşkanı ve Başbakanı Sarkisyan, gösterilerin 11ci gününde beklenmedik bir şekilde hatalarını kabul ederek, Pashinyan haklıydı, ben haksızdım cümlesiyle istifasını açıkladı.

Onun istifası ülkenin geleceğiyle ilgili bir dizi konuyu gündeme getirdi. Sarkisyanın iktidarını böyle kolay teslim etmesi Ermenistanda beklenen değişimlerin ilk raundu olarak değerlendirilebilir. Sokak ve meydanlarda gösteriler yapan halkın beklentileri ve muhalefet liderlerinin yapacaklarını söyledikleri muhtemel değişiklikler ile Partinin ve iktidardaki hükumetin izleyeceği tutumun örtüşme derecesi ülkenin geleceğini tayinde hiç şüphesiz belirleyici olacaktır.

Bu inceleme, Ermenistandaki son olayları, muhalefet liderlerinin açıklamalarını ve uluslararası toplumdan gelen reaksiyonları gözlemleyerek Ermenistandaki mevcut durumu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Karabağ çetesinin on yıllardır süren hâkimiyetinin Ermenistan toplumundaki bozulmaya olan katkılarına değinilecektir. Daha sonra, halen kitlelere sokaklarda liderlik eden muhaliflerin açıklamaları Ermenistanın potansiyel iç ve dış politikasını anlamak için incelenecektir. Ermenistanın geleceğiyle ilgili bir dizi senaryo mevcut olup, makalenin bu bölümünde onlara da değinilecektir. Uluslararası toplumun önemli aktörlerinden ABD, Rusya ve ABden gelen tepkilere keza temas edilecektir ve son olarak, Ermenistanda hükümet değişikliğinin bölgeye potansiyel etkileri üzerinde durulacaktır.

Ermenistan sokaklarındaki kitleler ne istiyor? Karabağ çetesi.

Yolsuzlukla lekelenmiş, fakir, ekonomik, siyasi ve askeri açılardan Rusyaya bağımlı bir ülkenin vatandaşları olan Ermeniler ülkelerinin mevcut durumundan memnuniyetsizliklerini ifade etmek için sokaklara çıktılar. Göstericiler yolsuzluklara, insan hakları ihlallerine, gayri adil iş ortamına, Ermenistanın uluslararası toplumla entegrasyonunu engelleyen Azerbaycan ve Türkiyeyle mevcut kapalı sınırlar sorununa ve ülkenin kuruluşundan bu yana her alanda kötüye giden durumuna itiraz ediyorlardı. Ermenistan, Dağlık Karabağ sorununun barışçıl yollarla çözülmesi için uzlaşmadan kaçarak bölgede kaderini izole olmuş bir devlet olarak çizdi. Doğal olarak bu izolasyon durumu Ermenistanın ekonomik ablukasını ve Rusyaya daha fazla bağımlılığını beraberinde getirdi. Ekonomik sorunların giderek ağırlaşması Ermenistanın iç siyasetine de yansıdı ve hükumetleri daha fazla yolsuzluğa şiddet ve baskıya yöneltti.

Ermenistan, Cumhurbaşkanlığı ve Başbakanlık için seçimlere katılan adayların isimlerinde vaki değişikliklere rağmen artık yirmi yıldır sadece bir parti Ermenistan Cumhuriyetçi Partisi (HHK) – tarafından yönetiliyor.

HHKın elit tabakası Karabağ çetesi olarak biliniyor. Bu grup siyasi elit tarafından özgeçmişleri nedeniyle farklı alanlarında gördüğü özel muamele ile tanınıyor. Doğal olarak, karabağlaşma terimi HHKın hükumette olduğu 20 yıl içerisinde Ermenistan gündemine hakim olmuştur. Hatta Ermenistanın ilk Cumhurbaşkanı Levon Ter-Petrossian Cumhuriyet Partisinin liderleri Kocharian ve Sarkisyanı pastanın büyük kısmına sahip olan Karabağ çetesine mensup olmakla suçlamıştı. Karabağ Ermenilerinin hükumetin özel muamelesinden yararlanarak sadece siyasette değil aynı zamanda iş dünyasında da önemli mevkilere geldikleri bilinen bir gerçektir.

Aravat gazetesinin editörü Aram Abramian Karabağ çetesiyle ilgili yazısında Ermenistanda sadece 20-30 oligark ailenin HHK koruması altında vergi ve harçlardan kaçınarak kar edip zengin olabildiğini ve bir dizi ayrıcalıklardan yararlandığını yazmıştır. Bunun dışında, Karabağ çetesini Rus yanlısı olmakla suçlayarak; Karabağlılar daha fazla Rusya yanlısı, Rusça konuşmaya meyilli ve Ermenilerden daha az dindarlardır[1] demiştir.

Bu grupla ilgili eleştirilerden bir diğeri, Karabağ çetesinin Karabağ kartını oynayarak

iktidarlarını sürdürmeyi amaçladıklarıdır. Azerbaycanla Dağlık Karabağ üzerinde süregelen çatışmada Azerbaycana karşı agresif tavır sergileyip, Ermeni mağduriyetini hassas bir retorikle takdim eden Kocharyan ve Sarkisyan önderliğindeki hükumetler uzun süre meşru kılabilmeye gayret etmişlerdir.

Karabağ kartının sadece belirli bir kesimin kazancı için oynandığı inancı Ermenistan toplumunda yaygın bir fikirdir. Bu sebepten de Ermeniler hükumetin Dağlık Karabağ sorununun çözülmesinde ödün vermekten kaçınarak Ermenistanın bölgesel ve küresel entegrasyonunu engelleyen adımlar atmasını, dünyayla ilişkilerini sadece Gürcistan ve İran üzerinden yapmasını iş dünyasındaki tekelcilere fayda kazandırmak amaçlı olduğuna inanmaktadır.

Sonuç olarak, Ermenistan toplumunda HHK döneminde siyasi ve politik çevrede oluşan eksiklik ve yetersizliklere karşı yıllardır toplanan kin, Sarkisyanın kendi iktidarını Ermenistan Cumhuriyetinin Başbakanı olarak uzatmak için attığı adımlarla doruğa ulaştı.

Bu teşebbüs binlerce insanın Erivan Cumhuriyet meydanına akması ve Serj Sarkisyanın istifasıyla sonuçlandı. Peki, bu olay Karabağ çetesinin sonu olarak değerlendirilebilir mi? Ya da Karabağ çetesinin çökertilmesi Ermenistanın sorunlarını çözecek midir?

Sonra ne olacak? Nikol Pashinyan ve onun Ermenistanın geleceğiyle ilgili düşünceleri.

Ermenistanın yıllardır süren ekonomik zayıflığı, % 18,8 civarındaki işsizlik oranıyla beraber gelen yoksulluk ve daha iyi bir hayat şansı elde etmek için ülkeden kaçan gençlik sorunlarıyla sonuçlandı. Ermeni Diasporasından gelen para yardımları ve Rusyanın sağladığı siyasi ve askeri güçle HHK hükümeti iktidarını sürdürebilmişti. Bu konuyla ilgili ortaya şöyle bir soru çıkıyor, Sarkisyanın iktidardan vazgeçmesiyle Ermenistanın belirtiğimiz sorunları çözüme kavuşur mu?

Ermenistan Parlamentosunda Elk blokundan milletvekili Nikol Pashinyan, Cumhuriyet meydanındaki gösterilerin liderliğini yaparak HHK hükumetinin indirilmesini protestocuların asıl görevi olarak belirlemiştir. Sokak itirazlarının 42 yaşlı organizatörü Sarkisyana karşı savaşını adı geçenin Cumhurbaşkanlığını ilk kazandığı 2008 senesinden itibaren sürdürüyor.

Televizyonda canlı olarak yayınlanan kısa görüşmelerinde Pashinyan Sarkisyanın iktidardan vazgeçmesini talep ediyordu. O toplantıda biz buraya sizin istifa durumunuzu konuşmak için geldik[2] dedi. Sarkisyanın geri çekilmesinin ardından muhalefetin stratejisini Pashinyan 24 Nisan basın toplantısında daha detaylı bir şekilde kamuoyuna sundu. Pashinyan Sarkisyanın gidişini iktidarın yumuşak ve tam değişiminin ilk adımı olarak değerlendirdi ve bunun sonuca varıldığı anlamına gelmediğinin altını çizdi. O Ermenistandaki halk harekâtını Kadife Devrimi olarak nitelendirerek, amaçlarının siyasi düzeni yeniden yapılandırıp Sarkisyanın iktidarını *de-facto*sürdürmesini engellemek olduğunu açıkladı. Elk blok lideri konuşmasında seçimler gerçekleştirilip halkın adayının yeni Başbakan tayin edilmesine kadar HHK hükumetinin tam teslimiyetinin elde

edilmesinin önemini vurguladı. O halkı itaatsizliği devam etmeye çağırarak, yeni seçimlerin HHK hükumeti altında gerçekleşemeyeceğinin de altını çizdi; HHKin hiçbir yetkisi yoktur, o artık sadece bir hayalet. Ermenistan halkı ve Diaspora bizim garantörlerimizdir. Başka hiçbir güç bize mukavemet gösteremez[3].

Pashinyan platformunu Sarkisyan rejimini eleştirmek üzerine kurarak, kendisini Ermenistan halkını Karabağ çetesinden kurtaracak peygamber olarak takdim ediyor. Pashinyanın Partisinin Ermeni halkına öncekinden daha farklı ne vereceğiyse halen belirsizliğini koruyor.

Farklı ne olacak? Eski şarap, yeni şişede mi?

Pashinyanın Sivil Sözleşme partisi iki diğer partiyle beraber Elk blokunu kurarak mevcut Parlamentoda 105 sandalyeden dokuzuna sahip. Bu blok özünde Avrupaya entegrasyonu destekleyen liberal muhalefet olarak tanınıyor. İlginç olan konu elk sözünün Ermenicede çıkış anlamına gelmesidir ki, bazı analistler[4]bunu Ermenistanın Rusya etkisinden çıkması olarak değerlendiriyorlar. Ancak Pashinyanın son demeçlerine baktığımızda görebiliriz ki, Gürcistan ve Ukraynadan farklı olarak Elk bloku iktidarı kazansa bile Ermenistanın dış politikasında büyük değişimler beklenmemelidir.

Pashinyan basın toplantısında Rusyayla olan yakın ilişkilerin korunacağını ve Ermenistanın Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütünde (CSTO) üyeliğinin devam ettirileceğini belirtti. Konuşmasının devamında Pashinyan Azerbaycan ve Türkiyeyle mevcut sorunların altını çizerek Rus askeri üslerinin Ermenistanda olmasının Ermeni milli güvenliği için ne kadar önemli olduğunu vurguladı.

Protesto liderinin Ermenistanın reform edilmiş dış politikasıyla ilgili kısa açıklamasını gözden geçirdiğimizde Ermenistanın uluslararası ilişkilere bakış açısında göze çarpan bir değişim göremiyoruz. Yeni potansiyel siyasi iktidar eski düşmanlardan dost kazanmak konusuna çok da sıcak bakmıyor. Thomas de Waalın Foreign Policy dergisinde yazdığı gibi Ermenistandaki halk harekâtının ülke sınırları dışında önemli bir jeopolitik yansıması olacağı veya yeni hükumetin Rusyanın tesir alanından ayrılmasıyla ilgili herhangi bir işaret görülmüyor[5]. Ermenistanın Rusyadan ekonomik bağımlılığını azaltmak için bazı teşebbüsleri olabilir ancak bu adımları askeri çerçevede beklememek gerekiyor, çünkü yeni hükumetin Dağlık Karabağ sorunun çözülmesi konusunda tavizler vermesi beklenmiyor.

Protestoların iç sebeplerden doğduğunu ifade etmek, muhalefetin bu hareketle Gürcistan ve Ukraynadaki Renkli devrimlerin arasındaki farklılığa vurgu yapmak istemesine işaret etmektedir. Gürcistan ve Ukraynadaki olaylar Rus siyasetçileri ve askeri teorisyenleri tarafından Washington ve NATO tarafından kurgulanan savaşın yeni bir versiyonu olarak nitelendiriliyordu. Pashinyanın protestoların tamamen iç mekanizmalarla yönlendirildiğini belirtmesi, ne Batı, ne Rusya konseptini kullanması, aslında yıllardır HHK iktidarını desteklemesiyle bilinen Kremlinde oluşabilecek hoşnutsuzlukları önlemek amaçlıydı.

Dışardan gelen reaksiyonlar

Ermenistan muhalefeti Rusyayı sinirlendirecek en küçük adımdan bile kaçınırken Rusya da çok şaşırtıcıdır ki, Ermenistandaki olaylara yönelik fazlasıyla sakin bir duruş sergilemektedir. Post-Sovyet bölgesinde olan diğer devletlerde vaki protestolardan farklı olarak Kremlinin bekle ve gör pozisyonunda olduğunu söyleyebiliriz. Rusya Dış İşleri Bakanlığı sözcüsü Maria Zakharova; Ermenistan, Rusya her zaman sizinledir[6] açıklamasını yapmıştı. Ermenistanı ebedi ve güvenilir arkadaş[7] adlandıran Rusya Parlamentosunun Üst kanadından milletvekili Sergei Tsekovsa Ermenistanı yönetecek her hükumetin öncekiler gibi Rusyayla işbirliği içerisinde olacağından emin bulunduğunu ifade etmiştir.

Diğer taraftan, Avrupa ve ABD iktidarda değişimin barışçıl şeklini alkışladıklarını açıklamış ve halk hareketinin Ermenistandaki demokrasi koşullarının insan hakları, şeffaflık ve hukukun üstünlüğündeki sorunların iyileşmesine katkıda bulunacağına inandıklarını belirterek, hükumet ve muhalefet arasında yapıcı diyaloğun önemine desteklerini de belirtmişlerdir[8].

Ermenistanın geleceği

Ermenistan Parlamento Sözcüsü Ara Banloyan Ermenistanda yeni Başbakanın 1 Mayısta atanacağını açıkladığı sırada siyasi kulislerde Ermenistanın geleceğiyle ilgili farklı senaryolar tartışılıyordu.

Muhalefetin Parlamentoda 58 yere sahip olan HHKın koşulsuz teslimiyeti talebinin gerçekçiliği, seçimlerin geleceğini kuşkulu kılmaktadır. Senaryo, HHKin iktidarını sürdürmek için ısrarcı bir tutum benimsemesi halinde gerginliğin tırmanması ve protestoculara karşı güç kullanımının kaçınılmazlığı sonucunu doğurabilir. İkinci senaryo ise Elk partisinden olan halk adayı Başbakan olmak için milletvekillerinden gereken oyu toparlayamayabilir.

Karabağ çetesinden kurtulmak için sokaklarda itirazlarını sürdüren Ermeniler için Elk Partisinin iktidarı ele geçirmesi ihtimali çok da umut verici değil. Ermenistan toplumundaki sorunların köklerinin sadece iç mekanizmalara bağlı olmadığı ve dış siyasetle doğrudan ilişkilendiğini dikkate alırsak, Ermenistanın uluslararası ilişkilerini eski görüşlerden vazgeçmeden yönetmek Ermenistan toplumunu ileriye götüremez. Sadece iç politikada gerçekleştirilen yüzeysel değişimler değil, Ermenistanın dış politikasında komşu devletlerle mevcut ve onun bölgesel ve küresel entegrasyonunu engelleyen sorunlardan da kurtulması Ermeni halkını Karabağ çetesi döneminde düştüğü durumdan gerçek anlamda kurtarabilir. Sonuç olarak, siyasi alanda iç politikada beklenen demokratikleşme Ermenistanın dış ilişkilerine de yansımalıdır, yoksa Ermenistanda devam eden politik süreç sadece yeni şişedeki eski şarap olarak kalacaktır.

[1]Whitmore, Brian. "Crisis Spotlights 'Karabakh Clan'." *RadioFreeEurope/RadioLiberty*. April 08, 2008. Accessed April 27, 2018. https://www.rferl.org/a/1079586.html.

[2]Al Jazeera. "Armenian Opposition Leader Nikol Pashinyan Detained." *Armenia News | Al Jazeera*. April 22, 2018. Accessed April 27, 2018. https://www.aljazeera.com/news/2018/04/armenian-pm-sargsyan-walks-meeting-opposition-180422063600399.html.

[3]Gadarigian, Hrant. "Nikol Pashinyan to International Press: "Our Movement Isn't Pro-West or Pro-Russia."" *Hetq - News, Articles, Investigations.* April 24, 2018. Accessed April 27, 2018. http://hetq.am/eng/news/87979/nikol-pashinyan-to-international-press-our-movement-isnt-pro-west-or-pro-russia.html.

[4]Кириллова, Анна. "Чисто американская работа: Марков считает «армянским майданом» отставку Саргсяна на фоне протестов." *Федеральное агентство новостей No.1*. April 23, 2018. Accessed April 27, 2018. https://riafan.ru/1050005-chisto-amerikanskaya-rabota-markov-schitaet-armyanskim-maidanom-otstavku-sargsyana-na-fone-protestov.

[5]Waal, Thomas De. "Sometimes Armenian Protests Are Just Armenian Protests." *Foreign Policy*. April 23, 2018. Accessed April 27, 2018. http://foreignpolicy.com/2018/04/23/sometimes-armenian-protests-are-just-armenian-protests/.

[6]"«Армения, Р оссия всегда с тобой!»: Захарова прокомментировала события в Ереване." *НТВ.*April 23, 2018. Accessed April 27, 2018. http://www.ntv.ru/novosti/2009043.

[7]Eckel, Mike. "A 'Color Revolution' In Armenia? Mass Protests Echo Previous Post-Soviet Upheavals." *RadioFreeEurope/RadioLiberty*. April 24, 2018. Accessed April 27, 2018. https://www.rferl.org/a/armenia-mass-protests-echo-previous-post-soviet-upheavals-colored-revolutions/29189559.html.

[8]"Delegation of the European Union to Armenia and EU Member States' Embassies in Armenia: "We Applaud Peaceful Nature of Change"." *Hetq - News, Articles, Investigations*. April 25, 2018. Accessed April 27, 2018. http://hetq.am/eng/news/87984/delegation-of-the-european-union-to-armenia-and-eu-member-states-embassies-in-armenia-we-applaud-peaceful-nature-of-change.html.

Yazar Hakkında :

Atıfta bulunmak için: SHİRALİZADE, Nigar. 2026. "ERMENİSTAN'IN GELECEĞİ İLE İLGİLİ İHTİMALLER. KARABAĞ ÇETESİNİN SONU MU, YOKSA □□□□ ŞİŞEDEKİ ESKİ ŞARAP' MI?." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2018 / 11. Mayıs 08. Erişim Kasım 08, 2026. https://www.avimbulten.org/tr/Analiz/ERMENISTAN-IN-GELECEGI-ILE-ILGILI-IHTIMALLER-KARABAG-CETESININ-SONU-MU-YOKSA-YENI-SISEDEKI-ESKI-SARAP-MI

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır